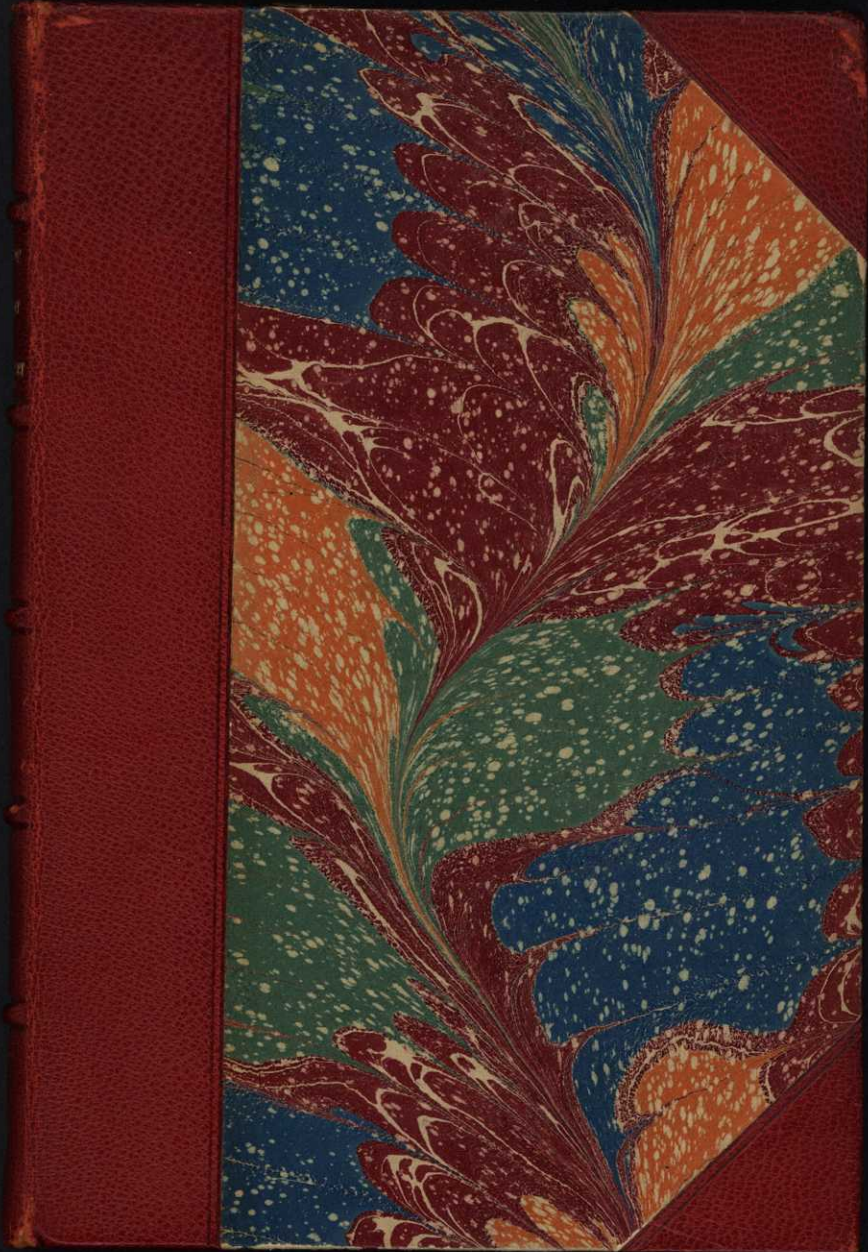

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

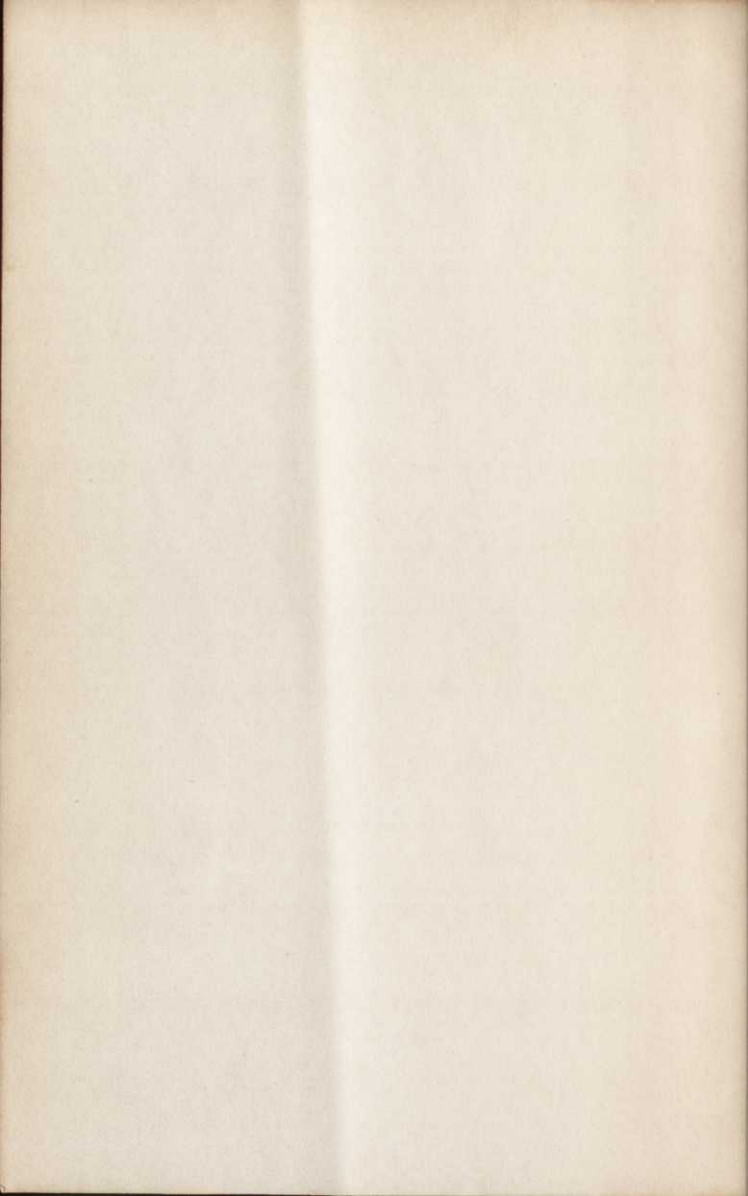

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Ex A

*Ante Beckman Ex. A.
Markteck 1899.*

Gustaf Fröding

*Ant.
Jo.*

Räggler

å

Paschaser

på vårt mål

tå

[1]

En Bonne

Sv. 32/744

RÄGGLER Å PASCHASER.

Ex. A

GUSTAF FRÖDING.

RÄGGLER Å PASCHASER

PÅ VÅRAT MÅL

TÅ

EN BONNE.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1895.

Min goe vän,

Annersch Jansa i Bråtane, Brônske,

*tillägner ja diss här rägglan å paschasan te lack
för all di gla stunner ja halt tå hanses
berättningskônst.*

Boen.

Förola.

Di mäst tå di här rägglan å paschasan skrifd ja först ôt Kallstatininga, för dä bönnra i Varm-lann töckt dä va rolitt te läs tocke. Å atte ja nu gir ut dôm i e bok, d'ä bar för te för-tjän litt pänga, för pänga behöfver en så mö en kan få.

D'ä int ja sôm ha hett på allt, utta ja ha hört dä mäst tå ann fôlk, men ja ha satt ihopp'et, satt dä skull gå an i Kallstatininga. Te äxämpel dätt här ôm Skenerkutt, dä ha ja hört tå Annersch Jansa.

Sômma töcker fäll att dä int ä dä rätt måle, hvasken rekti frissdalsk äll jösshärsk, för se ja ha vôr bå i Frissdaln å Jösshär å anna-stans åg, satt ja blanner ihopp.

Men dä får di fäll orsäckt.

För räxten går sockenmåla bort nu å dä blir ett blannmål tå alltihopp. Å så har di dä här skolläreremåle, sôm ä sôm e tröcktk bok å dä fördarfver allt hva mål hetter. Ôm trätti år ä dä ingen i hel Varmlann sôm begriper ett ol tå vårt mål — satt d'ä allt bäst te skrif å läs på't, mennas ti ä.

Boen.

Gamle Strutt å Skenerkutt.

Dä va en gutt, di kall Skenerkutt,
i Västre Bogen i skogen.
Dä va en bonngôbb, di kall för Strutt,
där Öst i Löcka i Bogen.
Å dä va ingen så rik sôm Strutt
å ingen fattir än Skenerkutt.

Men Skenerkutt va den varst te kutt
å skutt å kappränn på jola
å engang kutt'en te gamle Strutt,
sôm satt å ok bål i sola.

»Höll inne kampen din, fader Strutt,
å hör på rolitt,» sa Skenerkutt.

»Se dä ä tocken att ja ha fått
ett ög te dotra di, Lena.
Fäll ä ja fatti å bar å blott,
men ja ä dockti i bena,
å tockna värktyger, fader Strutt,
en kommer langt mä,» sa Skenerkutt.

»Dä va på dôm, sôm ho stog å glutt
i jäns ve lea ve Löcka,
da kutt ja fram,» töckte Skenerkutt,
»å bynt å klapp'a å tröck'a,
först sa ho: släpp mä! sen sa ho: hutt!
sen ga ho jaol te Skenerkutt.»

Å Strutten môrr fäll å ment tro på,
att va'n så dockti i bena
å va'n så modi, så skull'en få

bå halfve gån hans å Lena,
 men bar på så vis, att Skenerkutt
 hannt försten fram, töckte gamle Strutt.

Å Strutten dängde å slog sin kamp
 å Skenerkuten han gnodde,
 dä va ett ränn å dä va ett tramp,
 de vren i väg satt dä snodde.
 »Du blir allt ätter,» sa gamle Strutt.
 »Hå, vänta bare,» sa Skenerkutt.

Å gjord så lätt sôm ett litte agn
 å gjord små hôpp, sôm en utter
 å gjord en dans ikring Struttens vagn.
 — »Dä va da skam, hva du kutter,
 dä går ikringkring för mäj,» sa Strutt.
 »Åh jojo men,» töckte Skenerkutt.

Å Skenerkuten han la på täng
 å Strutten smacka å rappa.

Når Löcka syntes ve näste sväng,
stog dotra hanses på trappa
å hang ôm halsen på Skenerkutt.
»Du får fäll ta'a,» sa gamle Strutt.

Dumt fôlk.

Åh gubevars för dumt fôlk!

Att en annan, sôm inga lärdom har, int allti ä sôm en ska, d'ä inga unner, men når di, sôm ska var för mer, int ä klar i bokstaveringskônsta en gang, d'ä ledt.

Te exempel dä' va en söndassmôra, sôm ja geck å spankler på landsvägen. Da kommer dä en harrkär gånass mä glasyger för yga å smal å vesen va'n, tocken sôm tocker ä.

»Gudagen, min goda man,» sa'n. »Vet han, hvart ja ska gå för te komma te prästgårn,» töckte'n.

»Håja, nock vet ja dä,» sa ja. »D'ä inga kônst te komm dit. Når han ha gått ett litt

stöck länger, kommer han te en väg te vänster, men den ska'n int gå, utta bar fortsatt tess han kommer te näst vägskel, där dä tar å te höger, där ska'n gå.»

»Mä se,» sa harrkärsillänne å såg funder-sam ut änna sôm dä int skull var klar grejer. »Mä se, inte te vänster, men te höger. Nå vidare da.»

»Jo, när'n da ha gått ett stöck te, så kommer'n te e å å i åå ä e ö.»

»Hvasa,» sa'n.

»Å i åå ä e ö,» sa ja.

»Men hva i all ti ä dä ni säjer, a, o?» sa'n.

»D'ä e å, vett ja,» skrek ja, för ja ble rasen, »å i åå ä e ö, hörer han lite, d'ä e å å i åå ä e ö.»

»A, o, ö,» sa'n å dämmä geck'en.

Jo, den va nôe te dum den.

Illakt fôlk.

Boen satt å åt,
kärnga satt å gråt,
barna rände
sôm möss ikring,
dä va ett stort illände
för ingenting.

Boen gräla å gnall:
»dra för fanken i vall,
tvi ett tocke läte,
en får inga ro te äte!»

Kärnga va blek,
barna skrek,
trättinga tog te,
o, ack å ve,
men hvafför i all väla
di larma å gräla
å rett öpp sä alltmer
å vänd öpp å ner
på allt mälla take å gôlfve,
dä vesst di int sjôlfve,
men hele sockna vet,
att dä va illackhet,
för når allt kommer kring
di illacke trätter för ingenting.

Nils Uttermans harrgårsfal.

Nils Utterman va änn sôm rektit bra te spel på dragspelsinstrumänt å på fejol. Ve all potatisdansen å ann rolihet, gôsan å jäntan i sockna hadd, va'n mä å hjälffit te, satt dä int skull bli lessamt. Han hadd mang sôrts låt i speldone sett, bå token därn sali låt å token därn kopstôlli. Te å mä harrkëran va rogat tå te hör'n spel, når'n satt å gnall mä piglocken bål i hagan och skogbackan.

Hällers va'n nock litt veli å unnli på mang di vis. Han bodd int i hus sôm ann fôlk, utta va hemm på landsvägen. Ôm sômmern sôfen i skogen, ôm vintern feck'en sôf bål ve bakom-

men i stôgan, men allri sôf'en mer än e natt på samm ställ. Hvar'en kom feck'en ett mål mat, för dä att han kunn spel å för dä att fôlk töckt dä va sönn om en tocken veli krake. Pänga hadd di int te gi'n å Nils vell int ha tock håller för dä att han trodd att Den Ful sjôl va i slantan. Men tobak å bränvin töckt'en ôm å dä tog'en imot, nå'rn ble bjudd.

En kunn se på uttaskreffta att'en int va rekti. Han geck för dä mäst barfoten å på hôvv hadd'en en gammel kôrkhatt, sôm hadd vôr svart, men den va blidd grön å va bra nock teknocklat bå framte å bakte. Di sa, att Nils hadd stôl'en frå e fôggelskrämma, men ja tror att'en hadd fått'en tå gamle prosten. Häl- lers hadd'en på sä en lang uttarock, sôm va hardt täjen tå vär å vinn, å den bruk't'en bå dag å natt å vinter å sômmar å den va bå skafferi å kappsäck ô't'en, för han hadd sprätt ôpp fecksômman, satt hel rocken ble sôm e feck. Å där förvart'en alt han ågd tå löst å fast.

I syna va'n alt så tämmlig uttäck te se. Skägg hans å hår hans hang vildt i kring'en å svart va'n sôm en tatter å titt gjorl'en unner

lugg å kôrt å kônsti va'n bå i tal å i vänningar.
Dä va mang sôm ble liksôm litt ängschli når
di mött'en i skogen, men hållers va'n beskeli
å vell int gär nôa männisch förnär.

Dä va en gang ja kom te bruke en kresti-
himmelsfärda, når dä le imot kväel. Da satt
Nils Utterman på broräcke ve kvarndammen,
å spelt mä klaver sett. Dä va den låten han
allti brukt å spel när'n va esammen. Den va
gjord ätter en gammel skôjertrall, sôm bynt
så här:

»Å hör I gössor, å hör I gössor,
hvafför ä I så gemen.»

Ja neck ôt'en å satt mä på räcke mett imot
för te ly på'n. Da kom unga patron gånass.

»Gudagen Nils,» sa'n, »dä va vackert dä-
dära.»

»Hå skäli fal,» sa Nils å titt ôt ett ann
hóll — »fell kan'a mang fler låter tå bätter
schlag.» Å dämmä bynt'en på mä »Blomster-
klädd kulle satt Hjalmar å kvad».

»Ja, dä va bra dä,» sa patron, »da kan
Nils gärna gå mä öpp te harrgårn å spela litet
för ôss. Dä ä nära unga fröknar, sôm har

hört talas om Nils och gärna skull vell höra ett stöcke,» sa'n.

Allri ol sa Nils, men stack spelvark sett unner armen å förd mä. Han brukt int å nek, når han ble bedd te spel. Ja geck ätter för ja tänkt att Nils skull gär nô kopett, satt han behöfd hjälp.

Nu vet en hvalls herrskapsfôlk ä. Di har int varst mö te gär å däfför ä di rogat å te se tock sôm ä kônstitt äll på ann sätt uvant.

Å når en fatti stacker ä stôlli äll ha gjort nô ondt äll ä unnli på nô ann vis, da ä de e ren gläj för tock fôlk te titt på en å skôj mä en å lätt främrat fôlk se hocka kônsti sak di har å förevis. Å så läng en ä uvanli nock, ä di beskeli ve'en, men når den varste unnliheta ä övver kör di ut'en. Sjôl ha ja vôr mä på't en gang å på samm sätt geck dä för Nils Utterman.

För mä däsamm vi kom fram te fröknan i trägärn å patron talt ôm att dä va Nils Utterman sjôl han hadd mässä, bynt di slô sä på knäa å fliss å gi sä lefnass övver. Å patron ga'n ett glas kunjak å ba'n sätt sä, å fröknan bynt å fräg ut'en, hvar ha va iffrå å hva far

hans å mor hans hett å hvalls han hadd lært sä å spel.

»Hva di hetter dä vet di på are sia tjärna å sjöl bor ja där räfvén går,» sa'n. »Spel mett ha ja lært mä tå gamle Skrömt i Blåbärsåsen, så nu vet I dä,» töckt'en å såg fali unnli ut. Dä va mang sôm trodd att Nils int va så stölli, sôm'en gjord sä å att'en talt tocke jål bar på môn.

Fröknan di fliss å flin å titt på hórann å patron han sa: »d'ä gödt ömgäng du har Nils,» sa'n.

»Ja d'ä dä,» töckt Nils han — »d'ä ill herrskap hel kånkarängen,» sa'n.

»Ja skull vill mål' åtä'n i färg,» sa den en frökna — »han å bra te modell,» sa'o.

»Håja, men da behöfd'en alt kamm sä litt bätter,» sa patron.

»Nä, just tocken skulle han vara,» sa frökna, »men spel nu, Nils,» sa'o — »dä vackersta du kan,» töckt'o.

Da tog Nils fram piglocken å bynt å trampolér mä fóttran å drillér på spelvarke mä lange finulie låter änn sôm når klockern speler för-

spel i körka. Å sänna drog'en sta mä »Gullmann i fôle» å »Kung Kal den unga hjälte» å mang tocker herrskapslåter.

»Ja, d'ä nock bra, Nils,» sa patron, »men dä där ha du int lärt dä tå gamle Skrömt i Blåbärsåsen — tock där ha vi hört fôr, kom mä nô sôm ä frå are sia tjärna.»

Da vänd Nils sä bort iffrå dôm, änn sôm han skull skämms, å spelt e gammel vis, ja ha hört mor mi sjong mang ganger, ôm e prinsess, sôm va esammen i dä främmande lann å sörd sä fördarfva. Ja töckt dä lät änna kaf fint å vackert, men fröknan å patron di skratt satt tåran rann, för dä att di va uvant te hör tock på hannklavér

»När sola går ner, blir ufvan gla,» sa Nils Utterman. Han hadd alti olspråk teress, men dä va allri rekti olspråk, utta tocka han sjôl hadd lag te.

Men patron å fröknan flin bar varrer ända, för dä att di såg att Nils va rasen.

Da slog'en te mä e jösshärspolsk, satt dä vischa å vren å så helt'en tvart ôpp å lag sä te å gå.

»Vänt litt, Nils,» sa patron och geck fram te fröknan mä hatten sin å ba dôm sal ihop te en skänkadus ôt spelmaen. Di tog ôpp hvansin tiöring å så la patron dit en åg å räckt hatten te Nils. Men han bar vänd sä ôm å sa asch.

»Ja tror du ä höckfärdi,» sa patron — »se här ta't du,» sa'n å nödde'n mä hatten, men Nils slog te hatten, satt slantan flög, å dämmä stack'en spelevarke unner armen å geck sin väg.

»Hutt, drummel,» sa patron å senna vänd'en sä te fröknan å sa: »Ja där kan en se hvalls dä går når en vill var vänkli mot tocke fôlk.»

Men når ja kom ner te broa igän satt Nils Utterman på räckte å spelt sin gamle låt.

Ja frågt'en hvafför han int vell ta slantan han sôm va så fatti å sa te'n att'en hadd bôr sä uhöffsa ôt.

»Den sôm tar slant för spel ä såld te den Fule,» sa Nils Utterman å mä däsamm spelt'en ôpp igän:

»Å hör I gôssor, å hör I gôssor,
hvafför ä I så gemen.»

Men nôa harrgâlsfal ha'n allri gjort senna
dess.

Nils-Uttermans-Rägglä.

Mi mor bor i Ävävvlaland bål i väst,
min far bor i bärga där nol,
ja har inte släkta i trakta härnäst,
ja ä sôm en gäst,
den jänta ja liker sôm bäst
bor västa för måne å östa för sol.
Min gamle fejol ä min häst,
sôm för mä dit östa för sol,
te Ävävvlaland bål i väst
å langt nol i nolerste nol.

Rot-Johan.

Ja minns Rot-Johan

Han va rothjon i Klaknäs å flött iffrå den en gån te den anner hel åre rundt — på dä vis att han va längst ti på di stor gålan å minner ti på di små. På sômma ställ va'n bar i fjortan dar å inga stans kunn en säj att han va hem när säj.

För dä mäst feck'en bo i den varst vråa di kunn let öpp ôt'en — för han va för ut-täck å lorti te var iblann fôlk. Näggu ja ha sett en skröplier skrôtt. Han va en litten skack å vinn kär, sne i ryggen å kroki i bena. Hôvv hans va vre på sne, näsa va lang å bre, yga titt i fyrskaft å unnerkäften va stor å

firkanti. Arman hang langt ner òm knäa å näfvan va sòm ett par stallskôfler.

En kunn int säj just att'en va mö lik e männisch — han va mer lik en tocken där gammel snevren granstôbb mä môs på. Å te själa va'n fell int så fali mer langt kommen än en gammel veli varg, sòm int mer dôger nô te.

En vesst int hva en skull tänk òm'en, når en först gangen såg'en komm gånass ätter landsvägen. En kunn mäst töck att dä va gamle Skrömt sjól. Lapp hang ve lapp på'n ätter ryggen å bena — han knek å vre sä vindt ve hvart steg han tog. Di lang hvit hårtestan hang ner öfver yga å käkan på'n å dä rann ilänn tå tobaken kring mun på'n.

Om en da hälst på'n, så vänd'en sä ôt anner sia å spött tå ilskenhet. En kunn hör hvalls han geck å spött å las ulöck övver en, så läng han trodd att en kunn hör'en. Toccken va'n.

It nô gang kunn'en häller gär för föa han feck — å int vell'en häller bju te. När'n va ong, hadd di slage'n mä käpp för te få'n te arbett. Dä hjalp såppas att di feck'en te hogg

litt ve, så läng dä va nôn sôm såg på, men mä ett han ble esam slängd han öxa iffrå sä å geck på höränn å la sä å sôf. Satt all stryken han feck den gjord'en bar fôlkilsk å fôlkskygg — lik lat å istadi va'n å ble'n sôm fôr.

Dä enda han töckt va nô tess dä va mat — gröt å mjôlk å joläppeldôp dä va dä högst han känd te här i vala. Men gunåda gröten ifall han va vebränd — da slängd'en grötfat sett bål ätter gôlfve å bynt å spött å svär. Dessuttamä va'n begifven på te stäl å snart alt han kom ôt å te gär ugang bar tå illackhet.

Dä va mang, sôm töckt att en tocken int va värd te få mat — en tocken bol int få lef, töckt di. Allri sa'n så mö sôm tack för alt fôlk gjord för'en, å alt sôm va i'n va dä illackt å afvensjukt.

Men ja ha tänkt dä, att når en allt iffrå början ä snevren å teknocklat bå te krôpp å själ, så ä dä näggu int så gödt å var fôlk. Kanski att Rot-Johan va dä bäst han kunn bli i all fall. D'ä för mö begärdt att den sôm ä blinn ska se, den döf ska hör å den lam ska gå — å da ä dä fell åg urimmlit att den, sôm ä född illack, ska var go.

För räxten hadd nock Rot-Johan nôa gohet i sä, å en vän hadd'en da här i vala, fast att dä bar va en gammel fôlkonn dalbohunn, sôm ränd ikring i Västres Klaknäs. All människer skälld'en på, å kom han ôt bet'en alt åg — men Rot-Johan å han, di va go vänner di. Gôbben stal gobeter ôt hun å hun va te sällskap å gläjje ôt gôbben — di va sôm två brör.

Mang ganger ha ja sett di bägg lat kräka ligg å sôf si om si mä hôrann bål i en skogsback — å ja töckt att dä lik bra kunn var ett par gamle utsparka å ill mäkomne dalbohunner sôm ett par gamle varkbrôtne rotgôbber. Di va int hemm nôa stans på jola nôen tå dôm å fôlkonn va di bägg två på hel vala å däfför tydd di sä tesamma.

E beskeli jänte.

Dä ä så mört för mäj i vala nu, käre du,
som i a hôle, käre du.

— »Men käre söte gol lelle du, käre du,
hva ä dä vôle, käre du?» —

Ja ä i tocka stora gromma nö, käre du!

— »Åh kôrs i all mi ti, käre du!» —

Ja tror ja går å slôr mä dö, käre du!

— »Abnä, lätt bli, käre du!» —

För dä di sier du vell ha en ann, käre du!

— »Di känske lög, käre du!» —

Å att ja ä för dåli te gå an, käre du!

— »Du kanske dög, käre du!» —

Men om ja ba dä om en token där, käre du?

— »Frest på å be, käre du!» —

En token där, di kallar plocke bär, käre du?

— »Nå så köss te, käre du!» —

Men om ja kom te stôga di härnäst, käre du?

— »Så slapp du in, käre du!» —

Å ba dä följe mä te näste präst, käre du?

— »Så kör i vinn, käre du!» —

Hallidajen.

D'ä föll int varst rolitt te var doktare, men int ä dä föll häller så hemtreffi te ha en rasen doktare in i stôga, sôm svär å skrämmer vete tå gamle människor. Men dä kan di föll int hjälp. Di ä föll token.

Mang doktare ha ja sett å all så ha di vôr token där »bit-å» å »dra-i-väg», når en kommer in å ställer sä te berätt å lägg ut för dôm, hvalls sjuka ha kom ôpp å hvalls dä käns. Dä enda, di har te säj ä: »räck ut tonga» äll »klä äddä».

Men den aller varste doktare te var rasen, dä va en di kall Hallidaj ve Björkstafôrs. Hallidajen han va int fôlklik.

Hår hans dä stog rätt öpp på'n sôm bôrst, tätt å grått va dä sôm en stôbbåcker, ygbryna di stack rätt ut å yga va sôm en kvekell bak bål mä en bôske. Stor tjock muntaser hadd'en å stort tjockt pulsångskägg ve öra, å alltihop va dä grått på'n, klära va grå å hatten va grå å skinne i syna va grått, dä mä. Jaggu kunn en mäst bli grå sjôl, når Hallidajen kom in.

Men dä, sôm va aller varst på dokter Hallidaj, dä va käften. Fint rakat å slät va unnerläpen å haka på'n, men mun va sôm en knif i en hackelsmaskin. »Knips» sa dä hvar gang Hallidajen sa nô å dä va änn sôm en blidd åkleppt ätter halsen.

All människer va di rädd för'n. Te å mä kvennfólka helt sä unna för'n, fast att Hallidajen va ugeft. Han knep fäll å dôm, når di kom å gjord sä söt för'n.

Sjôl geck ja allt hälst unna för Hallidajen, ja åg, å hadd ja ondt i magen, så geck ja allt håller te gamle Kvast-Kersti i Kastrulltôrpe.

Men så va dä en gang att mor mi blidd så ill illänni tå rosen, satt ja va pockat å gå öpp te Hallidajen, fast att dä stog hardt ôt. Dä

va mang kraker, sôm satt uttafôr å vänt på te bli insläfft å blek va di, för di vesst int hvalls dä skull gå mä dôm därinn när doktarn.

Rässôm dä va geck dôra ôpp å en fatti stacker kom ut.

»Nästaman,» röt dä te därinnafrå, satt de skvatt te i hel väntsal uttafôr.

Når dä ble min tur å ja skull in, så jämt rakt slant dä ur mä, dä ja skull säj, dä va rent väck för mä.

»Jag skull be få fråga doktarn» — nä, dä va int di rätt ola — »ôm atte ja nu ba doktarn gå mä» — nä, dä störtna å för mä den gangen åg — »doktarn kan fäll int var så innli golidt beskeli» —

»Hva vill du,» skrek Hallidajen å klefft te mä mä munknifven å stack te mä mä yga.

»Mor mi har rosen i syna,» rann dä ôpp ur mä mä ett tag.

»Jaså, hvar bor ho,» sa Hallidajen.

Den gangen töckt ja att dä va litt glaer i yga på'n å däfför tog ja mo te mä å bynt beskrif vägen för'n.

»Håja, d'ä tämli langt — mäsé, ôm en räcktner iffrå den stor lönn ve bruke, så kan

dä fäll var — mäsé — e hallmil å en åttendel äll så, men ifall att'en räcktner frå såga, så —»

»Hva hetter ställe, där kärnga bor,» röt Hallidajen te.

»Hulte i Västre Klaknäs,» spelt dä ôpp i mä mä en enda gang, för når en ä rädd, ä dä ännsôm att dä taler ur en, hocke en vell äll int.

»Hämt mä klocka fem i afton mä karjol,» sa Hallidajen.

Men dä va just int meninga, att vi skull ha Hallidajen ända hem å ja hadd tänkt att'en bar skull ornér saker te'a, satt ja stog fäll kvar å febbla å klädd mä i nacken. Da peckt'en bar på dôra å såg på mä å jaggu va dä sôm e usynli hann hadd tag å vändt mä å hatt ut mä.

»Nästaman,» röt Hallidajen te.

Int för att ja hadd nôn karjol å dä kan en fäll int begär häller tå en fatti stater, men ättersôm att ja hörd unner bruke, så feck ja allt bå häst å åkdon tå stalldrängen ôpp ve harrgärn.

Mällerti ble dä fäll litt öfver fem, når ja helt mä karjol utaför doktarns — en åtte ti minuter, dä va fäll int så falitt.

Dokter Hallidaj stog allt länge i dôra han å hadd klocka i näfven.

»Klocka fem, sa ja,» sa'n och dämmä steg'en ôpp i karjol.

»Ta hit,» sa'n sänna å tog fatt tömman å sänna vren dä i väg, ska ja säj er, för Hallidajen va int den, sôm sparte på en kamp.

Int ett enda ol sa'n på hel vägen uttôm att'en sa: »ligger ho?» — en gang.

»Ja, dä gär ho, å blårö ä ho i syna tå utslag,» sa ja.

Nu va dä mällerti så att gamle Kvast-Kersti i Kastrulltôrpe hadd blitt tekallat te mor mi, mennas ja va ätter doktarn å ho stog just å smord ôlj mä pepper i syna på mor mi, når ja å Hallidajen kom in.

Mor mi ôja å illsvidd sä, för dä sve fäll, når dä kom pepper i yga på'a.

»Dra åt hällvette, förbannade spåkäring,» sa Hallidajen å Kvast-Kersti sack ihopp sôm en tomsäck.

»Ta hit vatten,» sa'n sänna å ja feck ôpp e skop mä vatten ur vassån te'n. Sänna tvätt'en sjôl peppern å ôlja ur yga på mor mi å bynt fråg ut'a ôm sjuken.

»Ja, vi ska se te, vi ska se te,» sa'n å ble ännasôm litt blier, når'en såg så bekömra mor mi va. »Har I nô papper,» frågt'en å såg sä ômkring på all dåliheta i stôga vånn. Ja, ja feck fäll fram baken tå ett gammelt bref iffrå bror min i Amerka, för dä va ing ann papper testärs.

Ja, Hallidajen satt sä te rit ihop sett resäft, men på bole låg dä allt en gammel gröt, sôm Kersti hadd lag te te ômslag ôt mor mi, å doktarn feck armen i't. Mä ett for'n ôpp å ga Kersti ett nytt illblängen, men så satt'en sä igän å feck unna gröten, satt'en kunn skrif. Sänna tog'en ôpp en tvåreksdaler å la på bole.

»Se här,» sa'n, »dä här ä te medcin, ajö.» Å dämmä lag'en sä te å gå å vell rackt int hör på all mor mis tackningar. »Äh prat, äh prat,» sa'n.

Dähär va fäll bar snällt tå Hallidajen å alltihop hadd fäll fått slute väl, ôm int dä här ävie kräke Kersti hadd töckt att nu skull ho trä fram å gär sett te, sôm tocka kärnger bruker.

»Se, ja ska nog hjälp te, för litt betalning,» sa'o — »se, ja ska nock få stöner å titt hit

rässôm dä ä, för litt pänga,» töckt'o, — »se ja ska nock se te'a iblann för litt pänga,» geck ho på.

»Håll mun, käring — om du stecker dej hit mä din peppar, så ska ja smörj dej mä peppar ja, ska du få se,» sa Hallidajen å slog dôra igän, satt dä sang i stôga å mor mi helt på te gi ôpp aen.

Sänna steg'en ôpp i karjol å ja bakanpå ätter'n å sen vren de iväg sôm en ellraket.

Nä, ja töckt int ill om Hallidajen å dä va inga sönn ôm Kvast-Kersti, för ho förtjänt int bätter, å nock va dä bra tå'n att'en gjord mor mi så halftämli bra tå rosen, men dä hang på ett hår att'en hadd skrämt ihjäl'a, å dä va fäll int så bra för'a kanski.

Tre käringer i en backe.

Dä satt tre käringer i en backe,
å di va vinne å di va skacke,
di peckte finger, di sträckte nacke
å smala geck satt på alle tre:
»å kôrs i jemini, kôrs i jemini, kôrs i je!»

»Å se på hómman, å se på henne,
han hisser ôpp'a på lagårsränne,
å kôrs i je, tocke stort illänne,
han klappar henne, o je, nä se,
å kôrs i jemini, kôrs i jemini, kôrs i je!»

»Dä här ska ut öfver hele sockna,
att ho ha gitt sä å han ha lock'na,
å guschelôf, att vi int ä tockna,
nu kösst'en henne, o je, nä se,
å kôrs i jemini, kôrs i jemini, kôrs i je!»

»Jo, di ä söte, jo, di ä ömme,
ôm tocka fal skull int vi kunn drömme.»
— »I ä för gamle, I ä för grömme,»
mä ett ur skogen dä vrôla te.
»Å kôrs i jemini, kôrs i jemini, kôrs i je!»

Gamle Johannes.

Når ja tjänt ve bruke på Björkstafôrs, hadd di en gammel gôbb där, sôm di kall Gamle Johannes. Han hadd vôr där sänna lang ti tebakas å hadd fäll vôr den bäst kärn di nônstiner ha hatt där, ätter hva ja kunn hör tå di gamle ve bruke.

Dä fanns int e sak, sôm int gamle Johannes kunn gär, når'n va ong, sa di. Int nock mä att'en va varsten i allt hva utarbett hett, slôing å plöjing å köring å allt, men han hadd ett tock förstånn på all årninger mä fólke å mä hel landtbrukation, satt bå förvaltern å patron la rå mä'n iblann å atte han feck gå å rätt-rér sôm rätter, når int den rätte rättern va testärs.

Hva belanger häster, va'n en öfverman, sa di, å mang ä di hikstorier ja ha hört om, hvalls han ha betvöng rasne hingster å hvalls han ha kört rätt mä skenske kamper. Frua va falitt rädd te kör å når ho skull in te Kallsta för te gär öppköp, va dä allri vardt att dä va nön aen på kuskbocken än Johannes. Han va säker, töckt ho, — di are va int så rektit te lit på. Å däsamm töckt brukspatron, satt når'n rest in te stan mä pänga, hadd'en allti Johannes mä sä, för dä va tryggerst te ha en tocken stö kär ve sia, ifall dä kunn bli nôa ufre bål ve Kröppkärsskogen äll Svinbäcken, där landstrykran höll te fôr i vala, når di va på väg te Nôrget.

Men dessuttamä lär han ha vôr en jäger å fisker utta make på denne jola. Han lär ha vôr ett rennt äxämpel te få räfven i skôthöll å abbern te napp, sa di, å däfför kan en fäll förstå att dä va Johannes, sôm va genralmajor, når harrkären ga sä ut på jakt å feske.

Men dä va int nock mä dä, utta Johannes lär ha vôr en tocken där'n mangkônstmäster, sôm sômma ä iblann. Han kunn kitt ihop postelin, kunn han, han kunn lage klocker,

kunn han. Svarf svarfsaker sôm en svarfver, sneckre å smi, va'n lik utmästrat i å ble dä nô fel mä pejano hos patrons, kom småmansellan å ba sin gullsöt lell Johannes te lage't ôt dôm å dä feck var e fali sjukdom mä spelvarke, ifall att int Johannes doktra ihop'et.

En skull fäll tänk att en tocken betrodd kär kunn kom te stig i gradra ätter lang tjänst, ôm int fôr, men hur dä va, så va int Johannes go te å kom länger ôpp än te gårdräng. Di sa, att dä kom an på att'en va för stursk, satt'en int vell tal för sä sjôl. Han ment, att tock skull int han tal ôm, di skull vet te ôppvärdér hans värderning ända, för han hadd allt gräjer på att'en va den'en va. Å så va dä dä att förvaltern la sä imot'en.

Se, dä va den egenheta mä Johannes, att'en va litt storakti övver sin mang kônster. Kom di mä nôa sak, han allri hadd sett, så ble'n just allri nô förunnra äll förhåpna, å dä enda han sa va, att han skull se på saka, dä skull fäll bli bra mä den. Å när'n hadd fått e rekti kônsti sak lagat, kunn'en fäll int hjälp att de änsôm sken i yga på'n å småskratt

ikring mungipan på'n, för han va allt höckfärdi övver att'en va en tocken schenjör.

Nu va mällerti di ong bokhøllran på kantore rogat å te å gå å titt i värkstan, där Johannes stog å mästra mä sin kønster, å te å ret'en mä att dä int va rätt gjordt, dä han hadd gjort. Å da ble'n allti sur å grini å titt ondt unner lugg ôt dôm, men dä end han sa va: »gär't, gär't sjøl, får I se!»

Da va dä en gang sôm förvaltern hadd en go vän på besök å för te bju'n på nô särskilt, fant'en på te ret Johannes onn. Å når di kom in te värkstan hos Johannes å Johannes såg att han skull bli gjort te narr inför en främat, bleka dä fäll te i yga på'n, för han va vesst inge gla den dan.

»Hör nu, Johannes,» sa förvaltern, »den här postelinsbrecka ha du allt kitt ihop snedt. Se här, d'ä ju alldeles snedt,» sa'n å visst brecka för kamraten sin.

Johannes sa itnô, utta bare fila på sin mässingsljusstaker äll hva dä va han kunn høll på mä.

»Jaja, Johannes får fäll gär ôm'et, håll också får vi fäll skeck'et te Kallsta, så blir dä fäll

bätter» sa förvaltern. »Men se här ä e anna sak — jåså den här elltanga ha Johannes lödt ihop. Dä va en fali knöl dä här, ska dä var tocken, tro, Johannes?»

Men Johannes han svart int ett enda ol — han bare slängd staken iffrå sä å änsôm vell stig öpp å gå. Gamle Stall-Ola, sôm va mä därinne den gangen, sa att Johannes va grå i syna tå rasenhet, men så satt'en sä igän å tog öpp arbet mä staken.

Förvaltern stack tonga i käken ôt sin go vän, sôm va mä, å bägg två smågren di ôt Johannes.

Ifall di nu hadd gått sin väg, hadd dä fäll int ble nô tå dä hel. Men förvaltern töckt dä va så rolitt, satt han kunn int lätt bli å ta öpp mä den dåli löinga igän.

»Ja, jaggu va dä här en rekti knöl dä, Johannes, tänk hva frua ska unner, när ho får se den här knöl'n — jåså, dä här ska var e löing dä. Se här, dä här ä hopalödt,» sa förvaltern å den andre harrkärn lôddes sôm han skull unner mö övver den store knöln, han mä.

»Gär't, gär't,» sa Johannes å försökt å håll sä still, fastän att dä va en rykenass ell i'n te

far öpp och gi förvaltern däng. »Gär't, gär't, harrkärer,» sa'n.

Men dä va just di ola förvaltern hadd stått å vänt på att'en skull säj, för dä va di sôm hadd blitt olspråk ve bruke — »gär't gär't, sa Johannes» — å han hadd gitt sä fasingen på att Johannes skull säj'et en gang te.

»Ånänä, d'ä fäll int så lätt häller te lö ihop e elltang — men lämmä se staken du har där — hå kôrs i all vala hva ha du gjort ve staken,» sa förvaltern å röckt staken te sä.

Mä ett flög Johannes öpp å feck tag i kragen på förvaltern å kast'en hannlösst imot dôra, satt dôra geck öpp å förvaltern kom ut på gârn, mä hôvv före. »Gär't bätter sjôl, dett rôtne svin,» skrek'en å mä dä samm bynt'en storgråt.

»Han kan gå, han åg,» sa'n te den are harrkärn ä når'n feck se att Stall-Ola stog kvar, sa'n: »Ja, du, Ola, kan gå, du åg, ja ôrker int hôll imot!»

Ätter dätt här kan en fäll forstå att dä va närpå att Johannes feck flött sin väg, men patron töckt int han kunn åvar'en å däfför feck'en bli kvar sänna han bett förvaltern ôm

orsäckt. Men förvaltern kunn allri förlåt'en att han hadd blitt utkasta tå'n. Jämt la'n sä imot'en, hvar gang dä ble tal om att Johannes skull bli rätter äll teminstingens stalldräng. Å när förvaltern en gang i tia flött iffrå bruke, va Johannes så gammel, satt dä int va te tänk te gär'n te nô ann än dä han va. Å så feck han gå där å slit å dra sôm gårdräng i all si ti.

Ve den tia, sôm ja kom te Björkstaförs va'n övver di åtteti å va langsänna ur tjänsta. Han hadd fått sä e litta stög ner ve såga å där lefd'en på tocka smôler, han kunn få öppiffrå harrgarn å på di öxskaftan han gjord.

För se öxskaft dä va dä end han kunn gär på gammeldagan, för yga ble dåli på'n på slute. Men den gamle kônstmästern satt i'n än å dä fanns ingen på hel bruke, sôm kunn gär bätter öxskaft än göbben Johannes. Dä va ett sving å en fason på di öxskaftan, satt dä va e gläj te se dôm, å dä kom fôlk iffrå lang hôll för te beställ öxskaft tå Johannes.

Johannes va allt åg litt stôlt öfver di här berömd öxskaftan sin å han töckt int dä va rolitt te hör kritisering övver dôm. Dä vesst

nu vi dränger å däfför så töckt vi dä va lifvadt å gå te'n, där'n satt ut mä stôgvägga, å ställ ôss sôm vi gärn vell köp ett öxskaft tå'n — å så tog vi ôpp än dä en än dä are tå dôm å gjord all möjli anmärktning på svingen å verke å hva dä nu kunn var.

»Må dä här skaft kan var rektitt, d'ä bestämndt vindt, titt här, du, Erk,» sa vi å gjord ôss så misstänksam vi kunn övver Johanneses öxskaft.

Da bynt dä änn sôm å sprätt å röck i gamle Johannes å hännra bynt å skak på'n. Men ju varrer rasen han ble, dess varrer gjord vi ôss te mä att öxskafta int dôgd nô te — för pøjker har inge vet, dä vet'en fäll.

Da kunn dä hänn iblann att Johannes högg tag i ett skaft, sôm ôm han kunn ha go lust te vis ôss att dä teminstingens dôgd te gi illack pøjker däng mä. Men så känd'en fäll att han int hadd den gamle krafta kvar å så slängd'en bort skafte å strackla sä i väg mä sin kroki knä å sin kroki rygg.

»Gär't, gär't,» sa'n helt beskele mä dä samm han geck in.

Nu ä allt gamle Johannes dö, men än i da har di mang hikstorier om'en å når d'ä nôn, sôm kommer å gär sä stor å dålier ner nô, sôm ä bra gjordt, ha dä blitt än sôm ett staf te säj: »gär't, gär't, sa gamle Johannes».

Patron.

Fäll taler di ille ôm patron, men d'ä itnô te rätt sä ätter.

Nock ä de fäll sannt, att han va ett rennt rykränn ätter kvennfôlk, satt dä va falitt för jäntan te gå på vägen, når patron va i sockna. D'ä nock sannt.

Söp gjord'en, d'ä åg sannt.

Å int va'n just så gömmenheli i affärder nô. En vet'el hvalls han va immot handelsharrkären i Göteborg, når di feck allt dä rôtne byggnationsverke tå'n Å att'en klådd bönnra å sög ut stattôrpan, d'ä neker'a int häller för. Ett hällvätt va dä ve bruke, d'ä fäll sannt mä.

Å fäll kan dä var nôa sanning i att han plåg ihjäl frua si, för ja såg sjôl, når'n ga'a en

sinkadus, å att dotra ble veli tå hanses årnin-
ger mä'a, d'ä fäll mä sannt.

Men på dä hel tage va patron en go å
rejäll kär. En kunn int kom te'n på kantore,
utta att en feck en sup äller två tå'n, å allti
hadd'en nô rolitt te säj om jänter å friing. Nä,
kunjak dä spard'en allri på, å lessen dä va'n
allri. Nä', satt patron va ingen dåli kär, d'ä
sönn te säj.

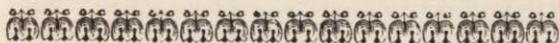

Riksdassbönnras marsch.

Se här kommer bönnra,
spannmålstönnra
d'ä di sôm har makta i rike å lann.
Hva vill I, go vänner,
I härremänner,
vi har inte stönnra
d'ä vi, sôm ä bönnra,
d'ä vi, sôm ska styre mä rike å lann!
D'ä vi, sôm ä bönnra,
d'ä Andersstönnra å Johansstönnra,
d'ä spannmålstönnra,
d'ä di sôm ä harrer i Svergets lann!

Prästen Bodenius.

Ja han ä alt dö nu. Men dä va int mang år sänna han geck ikring mä pôsen på ryggen å käppen i näfven å token hadd'en föll gått i femti år.

Dä fanns int en i hel Varmlann, sôm int känd prästen Bodenius, för han geck å geck år ut å år in iffrå socken te socken, iffrå gål te gål. Å hvar han kom bjö han ut sin snusdoser tå nävver å sin bôrster tå svinbôrst å taggel. Å hvar han kom, vell'en ha bränvin — iblann feck han, iblann int, alt ätter som fôlk va te. Men go ol å mat dä feck'en, ifall han int va för ill söpen, för dä va en beskeli å morosam kär, som int gjord nôa förtret.

Hällers kunn'en nock se fali bekömra ut iblann, men så sträf å slet han, tess han feck ett kvarter bränvin i sä å da geck dä övver.

Att han hadd vör präst dä kunn da inga männisch se. Nock kunn en förstå att'en hadd hatt ett vackert å fint ansekt å ett bra målföre, men når ja såg'en va'n öppsvollen å rö tå bränvin å hes å skrôvli va'n i halsen. Int håller sa'n nô om Guss ol å int kunn en hör nô på'n att'en va studert, anna än når'n va rektitt på kneka. För da drog'en fram sin gamle blårutu näsduk å helt'en i hanna sôm en alterpräst å sänna så mäss å predikt'en satt dä va hett om öra på di sôm stog ikring'en. »Du huggormars afföda,» sa'n, »du ser grandet i bror dins öga, men icke bjälken i ditt egit.» Å så la'n ut täxta mä exempel. Å så söp han å så grät han å mä ett ble'n fräjdi igän å drog te mä nô frivågert skôjerol te jäntan.

Tocken hadd ja sett'en mang ganger å allti hadd'en den samm täxta. Dä va änn sôm dä gussole hadd bet sä fast i'n å blitt kvar, når'n hadd glömt allt ann. Å allti söp'en å grät'en öfvapå. Hvalls en präst kan bli tocken, d'ä int gödt te säj, men nock ha ja hört e kônsti

paschas om prästen Bodenius å d'ä mang sôm ha hört'a, satt d'ä inga påhett tå mäj.

Di säjer dä att för i vala va dä mö varrer ilänn i Finnmarka än dä ä nu. Finnan slogs å stal å stack ihjäl hôrann mä knif, satt dä va ett rent hällvett därôpp. Dessuttamä va dä svält å skröpplihet tå all slags å den end gläja di hadd där va bränvin, för da va bränninga fri än.

Nu va prästen Bodenius ve den tia ansedd för te var en dunnerhogger te präst, en sôm hadd bå vet i skael å mål i muen å kraft i själa. Å däfför skeck di ôpp'en te Finnmarka å gjord'en te kaplan i Bogen, för att han skull lär finnan kristendom å morialibus.

Ja Bodenius han lag sä te å gär unnervärka han va utsett te. Han dômdér å skrek iffrå prädikstoln, han skeck ätter länsman å feck mang dömd te fästning — di are dömd'en sjöl te dä röhet, ni vet. Dä va int en tå finnan som skull slepp unna fördömmelsen, sa'n. Varst regjord'en mot supinga, för den skull bort först, tänkt'en. Han pisk å slog finnan te lätt bli, han las ell å svaggel övver dôm, han satt dôm i stocken.

Men finnan di ble bar varrer. Sômma ble som stôlli tå skræck för hällvett, di kröp ihop som sparkate hunner, å di are ble åg iffrå vete, men dä va tå ilskenhet imot prästen, sôm vell gär dôm te tam husdjur i ställ för di villdjura di va. För te bar försök å hjälp ôpp å försök få fôlk te forstå, dä felt ingen präst in ve den tia. Di mäst lätt allting gå som dä vell, bar di sjôl hadd'et gôdt, sômma lefd på samm sätt, sôm di are publikanan, å sômma brukt sôm sagdt va hällvett te skræmm vet i fôlk — å ur fôlk mä för den del.

Da va dä en gang sôm prästen Bodenius skull hôll e ny domdagspredicktning imot supinga å kom gånass te körka mä bibbla unner armen. Dä va mang full finner på körkbacken å di kast skällsol ätter'n sôm di bruka, men ingen tord gär nô ve'n, för han såg hard ut.

Men fram ve körkdôra stog e finnkäring i stocken å dä va Bodenius, sôm hadd ställt att ho kom dit. Dä va e gammel — gammel — käring langt ôpp iffrå di aller nolerste finnskogan. Ho va känd för te kunn trôll å för si suping va ho åg känd å en sönnda hadd ho trätt ôpp i körka i fylla å villa å hôll e mot-

predickning mot Bodenius å åkallt den Onn, satt prästen hadd allt orsak te få'a dömd te stocken.

Di are finnan hadd gitt'a bränvin, satt ho va allt tämli på snôrka, där ho stog å hang ve stocken.

Når nu prästen geck fram te dôra för te gå in i körka, häfd finnkäringa ôpp sin illacke låt å bynt å förbann'en:

»Förbannat vare du, Bodenius, te ävi ti,» skrek ho — »förbannat, förbannat, förbannat! Full ä ja, fatti å trasi ä ja å te hållvet kommer ja — men like tocken sôm ja här står, ska du stå en dag, Bodenius — tvi!»

Bodenius sa ingenting, men han va blek som en döing, når han kom ôpp i predickstoln å skalf på måle, når'n predickte.

Nu kommer dätte mä tröllinga, sôm ingen vet ôm d'ä sannt äll falskt. Men säkert ä, att når Bodenius den dagen va på hemvägen iffrå körka, bynt dä hogg i e tann på'n å dä kom e tocka tannvark övver'n, satt'en vre sä å ôja sä. Å når'n kom hem te prästgård'n va'n pocka te ta in bränvin för te bedöf sä. Först ett glas. Sänna ett te. Sänna ett te å ett än en gang.

Dä hjalp e litta stunn, men strax ätter tog dä te varrer ända.

Måndan kom å bare varrer ble tannvarken. Bodenius va pocka te sup bränvin igän. Först en sup, sänna en sup te å sänna di mange supan.

Tisdan kom å tannvarken tog bare te å supinga ho tog te, ho åg. Å hele den vecka låg prästen Bodenius å söp sôm en fylltratt för te bli å mä den förtröllade varken han hadd. Han försökt iblann lätt bli, men finnkärngas kraft va störrer än hans å Bodenius va pocka å sup å sup da ätter da, veck ätter vecke.

Sist, när en sex vecker hadd gått, geck tannvarken bort, men den sôm int geck bort, dä va bränvinstörsta. Bodenius ôrk int var utta bränvin ens i körka. Han hadd pôtäel stånass i sackerstia å tog sä en bra klonk, inna han geck te alters. Å hem när sej hadd'en en kutting liggnas unner sänga å söp unner natta mä mun för kuttinghôle.

Mennas skulle han da håll ôpp tjänsta å håll styr på finnan. Å dä gjord'en da som en kär te en början. Han prädikt å rest ikring och slogs mä finnan för te få dôm te bli fôlk.

Sjuk va'n, söp gjord'en, men tocka kraft va dä i'n, satt han va go te å löss sôm att han int söp. Ingen hadd'en te tal mä, hvar'en såg va dä bar ilsk å villsinnt fôlk, som bar agg te'n. Dä va int så gôdt te hôll sä ôpp i e tocka trakt.

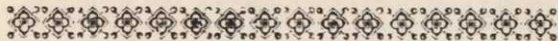
Men når'n va hemm när säj, da bark hel ilänne lös — där behövd'en int förställ sä å där regjord bränvine i hôriveli vrå. Han ble svår imot frua å barna, satt te sist va di pocka å res sin väg iffrå'n.

Da först ble prästen Bodenius knäckt. Han bynt å töck att altihop gjord däsamm, finnan feck lef som di vell, sjôl brydd'en sä int ôm att fôlk såg på, når'n söp, å te sist låg han full bål i stôgan som ett ann vrak. Iblann va'n så ill däran ve tjänsta, satt'en las bakfram ur boka ä felt ner ur predikstoln. Da feck di mang uvännan han hadd vatten på kvarna. Han ble anmäld för kônstorium å afsätt.

Ja, sänna feck'en sôm sagdt va gå å släng i femti år ätter landsvägan, inna han dödd. Dä ä änsôm vår harre skull ha bevart lif i'n för te var sôm e levness predikning för fôlk att di int skull förhäv sä, int en gang ôm di ä en präst å ann fôlk bar ä fatti stacker, sôm super

bränvin. Å int ska en fäll förhäv sä öfver
prästen Bodenius håller, för d'ä ingen sôm vet,
hvalls dä hadd gått en sjôl, ifall en hadd blitt
sätt te gär fôlk tå finnan för en sexti sjötti år
sänna.

Jon i Gösthultsmon.

När Jon ble vräckt frå stôga si,
för dä han int lätt bli
te stäle ve ve vinterti,
da spjärna Jon imot
å satte klacken i,
dä hjalp int lämper, dä hjalp int hot,
da tog di Jon i hans bakskinnbot
å sa: ohej, ohi!
sen hifva di Jon iffrå Gösthultsmon
— »ja, kommer igän,» sa Jon.

Di drog i Jon, di slet i Jon,
di bötta å sparka Jon

— »ja går inte än,
ja kommer igän,
för stôga ä mi,» sa Jon.
Da tog di å bar'n iffrå Gösthultsmon
— »ja kommer igän,» sa Jon.

Men Jon han geck te brukspatron
å sa: »herr brukspatron,
dä här kan väl allri bli rätt ändå,
att ja ska gå iffrå
mi ega stôge ve Gösthultsmon?»
»Vet hut och gå ut,» skrek brukspatron
— »ja kommer igän,» sa Jon,
sen geck han i sjön — ve Gösthultsmon
flöt like i lann tå Gösthults-Jon,
— »ja kommer igän,» sa Jon.

Svampinjoner.

Dä va en gang en messômmer ja kom tillsammans i Sunn mä stalldrängen på Öjervik. Vi hadd vôr läskamrater å töckt dä va rent änn sôm litt rolitt å råkes.

Vi geck in på ett ställ, där di hadd kaffi te sälj å där satt vi ôss te å stôrm ôm den gamle tia. Erk hadd bränvin mässä i en knatting å sjôl hadd ja ett hallstop kunjak å vi hällt i ullvaller å tog klarsuper ä töckt att jola va ett bra ställ å lef på.

Men nu vet en hvalls en ä, når en ha fått litt i hatten. Da blir en storakti å kärakti och töcker att en ska gär nô rektitt rejällt, hva dä nu hällers ä — gär kônster äll slôss äll ann

tock där. Men int ha ja vôr mä på besönnlier sak än den gangen i Sunn mä Erk ve Öjervik.

Rässom ja satt där flôg dä immä att vi bol ät nô rektitt uvant finnt te meddan.

»Erk, du, vi bol gå te hortelle å ät nô rektitt uvant fint te meddan,» töckt ja. »D'ä int messômmer mer än en gang ôm åre!»

»Kôrs ja, tänk dä,» sa Erk å lät int uhôga. »Men hva ska vi ät?» sa'n.

»Hå, nô tock där di har ve bröllôp å barn-dop när herrskapsfôlk,» sa ja. »Hva vet ja — buljongspa å homlätt å glasst å tock där.»

»Nå da vet ja bätter,» sa Erk. »För når dä ska var rektitt storkalas när patrons på Öjervik, da skecker di mäj sta' te abbeteke i Sunn för te köp e sak di kaller svampinjoner. Dä ska var dä finest på hel jola, sa köksa.»

»Ja dä blir bätter dä,» töckte ja. »Da behövver vi int gå te hortelle da, utta da tar vi svampinjonera mä ôss å äter på hemvägen å super te,» sa ja.

Ja Erk å ja vi geck sta te abbeteke å Erk köfft en stor bôrk mä svampinjoner.

Å så stack Erk knattingen unner armen å ja tog vara på bôrken å så lerk vi ôss sta hemmate.

Hva dä nu le så töckt vi dä bynt bli på tia att vi skull ät meddan å så satt vi ôss ner utmä dikeskanten å tog fram bôrken mä svampinjonra.

Ja ôpp mä fällknifven, förståss, å feck hól på lôke å så tog vi en redi sup å så skull vi da ät svampinjoner.

Di va änn som träknappar å så fali rart såg dä fäll int ut. Men finnt ä finnt, tänkt ja å stack en svampinjon i muen å bynt å tugg å tugg allt ja ôrk.

Hardt å segt å uttäckt va dä å tännran mådd int väl just. Men ja skämdes å tänkt dä va bäst å hól ut.

Erk han satt å titt på mä å såg änn sôm frågvis ut.

»Nå, hvalls ä dä,» sa'n — »ä dä finnt?»

»Håja, nock ä dä finnt,» töckt ja. »Men int ä dä just som ja hadd tänkt mä. Smak sjól, får du se!»

Ja Erk han tog en svampinjon, han åg, å bynt å tugg, han mä. Å så satt vi medt imot hórann å tugg å rätt som dä va så stann vi mä tugginga å titt hórann i yga, men sa itnô.

Int ska ja bli den först te gi mä, tänkt ja å hälld i mä en sup å tog en svampinjon te.

Men Erk han ble altmer sur i syna å rätt hva dä va så spött'en ut hel illänne å skrek: »tvi hällvätt, d'ä sôpp!»

»Ä dä sôpp,» sa ja å känd mä int varst tefress. Ja tog ut skröppliheta mä näfven å spött fler ganger för te bli å mä den uttäcke smaka.

»Vesst sjöttan ä dä sôpp,» sa Erk — »tocker där små fnaschel ä dä fullt bål mä hulta. Tock ä ôt svina,» töckt Erk han å spark te svampinjonbôrken.

»Ja tock, kan var ôt svin å herrskap,» sa ja. »D'ä sist gangen ja äter svampinjoner!»

Å dä va dä, för alt sen den gangen ha ja allri ät ann än fôlkmat.

Den främmate jänta.

Dä kom e jänt te sockna,
di kall'a Julia,
ho va så fin, satt tockna
finns knafft i Kallsta sta.

Ho svängd å ho fansér sä
på mang finuli sätt
å geck å promenér sä
å rök på segarrätt.

Ho pek mä fingre ôt mä
å sa: »nä, se på den!»

Satt ja ble Gu förlôt mä
för flat te pek igän.

Å medt i skogen skrek ho:
»säj, får ja bröllöp snart!»
Å jaggu svarte eko
på stunn: »ja bröllöp snart!»

Å den sôm allt ble stôlli
tå allt dä här va ja,
för dä va skrömt å tröll i
den härna Julia.

Men ja ä bar en bonnsôn
å ho ä länge fäst
ve en di kaller Jonssôn,
sôm läser te bli präst.

Fleck-Fredrek.

Allri ha ja hört nô ann navn på'n än Fleck-Fredrek. Dä feck han hett för dä han hadd så möa kälek te all flecker han såg.

Dä va en slätkammat, finnt rö å vesen gösse, söt i syna sôm e mansell, så nog va'n vä'n te se på. Å dä gjord nu all jänter i sockna, för dä att Fredrek hadd en stor gål ätter far sin å pänga i banken hadd han åg.

Å Fredrek han titt igän, för jänter dä töckt'en ôm. Men te säj nô, dä vill'en int, för dä va'n för bly te å te bestämm sä för nôa särskilt dä komm'en sä allri sta mä, för han va lik kär i allihop, varst i den han sist såg.

Va Fleck-Fredrek esammen mä e jänt, så satt han ve sia tå'a å bar moltitt på'a å sa itnô. Men iblann kunn dä fäll hänn, att han sträckt ut armen litt å tog ett vese tag i sia på jänta.

Kom dä sänna e ny jänt in å satt sä mett imot'en, ble'n änn sôm illsvin å uroli, för han vesst int på hocka jänt han skull titt mäst. Gla va'n i den ene å like gla va'n i den are.

Varst va dä när dä va rektitt mang jänter ikring'en — te äxämpel på körkbacken om söndan. När da Fleck-Fredrek geck af å ann på körkbacken i sin grann harrkärsklär tå finnt kôderôj, da geck jäntan rundt ikring'en å snodd sä så tätt te'n di kunn, när di geck förbin å ga'n di ljuflianste yg, di kunn gi. Å da ble Fredrek mäst sôm ellbränd, dä spratt å röckt i'n å yga hans vrängd sä ôt all hôll för te ta ôpp all jäntyga, sôm sköt på'n.

Men hvalls dä nu va, så va dä inga jänt, sôm va go te å få Fleck-Fredrek te fri te sä. Te få'n te glys kälitt in yga på dôm å te å mä te få'n å ta sä i sia, dä va inga kônst för hocka jänt sôm hälst, men te få'n å fri te sä, dä va blankt ugörli.

Da va dä e jänt, di kall Maja. Ho va ett stort grannt kvennfôlk å så tämli ägenass va ho åg, satt dä va mang som fridd te'a. Men ho hadd gitt sä fasingen på att ho skull ha Fleck-Fredrek å den store gårn hans.

Å så va dä da en gang en ättermedda, sôm Fleck-Fredrek geck esammen å grunna på landsvägen. Da mött'en Maja.

Maja vänd tvart ôm å slog följ mä'n, för ho vesst, att dä int va vardt te vis sä skygg å tebakashôldt mä Fleck-Fredrek. Å så bynt ho å sladder ôm allt möjli för te få ôpp mun på'n.

Fleck-Fredrek han bar teg å såg på'a mä sin kärvänli yger. Men så kom Maja da te var så när inpå'n, satt han int kunn lätt var å sträck ut den vesne näfven sin å ta ett beskelitt tag i sia på'a.

Nu ä stunna kommen, tänkt Maja ho, å mä däsamm han tog'a i sia, felt ho'en ôm hal-sen å tydd sä te'n å klämd'en mä all kraft e tocka stor stö jänt sôm ho kunn ha övver en token vesen perk sôm han.

Å jaggu va ho krôpp kär te få såppas mö lif i'n satt'en feck ôpp näfven te käken på'a,

satt'en kunn klapp'a. »Vänden lella,» sa'n å så mö ha'n allri sagt, hvasken fôr äll sänna.

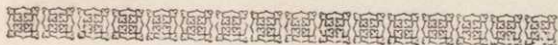
Maja ho trodd fäll, att nu lell va allt Fleck-Fredrek fast. Men just i däsamm kom Väst-Tomta-Britta ut iffrå skogsvägen å mä ett kom dä änn sôm en ny ell i Fleck-Fredrek. Han töckt nog ôm att Maja helt ikring'en å han vell allt gärn ha'a, men han kunn int lätt bli å vri å vänn sä ätter Väst-Tomta-Britta å titt ätter'a öfver akschla på Maja.

»Asch, du ä ett jål,» sa Maja å boffla te'n å geck iffrå'n.

Dan ätter hadd ho gitt ja ôt Erk ve Kvarna.

Nä, dä va ugörli te få Fleck-Fredrek te fri te sä. Di va för mang å allihop vell'en ha. Fredrek ä ugeft än i da.

Skrömt.

Här fråger di, hva Skrömt ä!
Hva Skrömt ä? Hva Skrömt ä?
Dä ä te fråge dumt.
Ja, vell I se hva Skrömt ä,
hva Skrömt ä, hva Skrömt ä,
så vänt te dä blir skumt!

För än ä dä små göbber,
sôm feschler bak mä stöbber,
dä söker gömdt, gömdt, gömdt!
Å än bakôm en böske
ett kvennfôlk mä a röske
te rygg, dä ä Skrömt, dä ä Skrömt.

Å än ä dä ett skimten,
ett flämten, ett glimten,
dä lyser hvitt, hvitt, hvitt,
dä ä små hvite töser,
som danser bak mä röser,
di titter ut, titt, titt.

Å än så ser en syner
tå horn å tå tryner,
dä grömter grömt, grömt, grömt.
Men en ska inte titt nô,
för da så blir dä itnô,
nä inte dä minste tå Skrömt.

Hva Skrömt ä, hva Skrömt ä?
Jo dä ä allt, sôm dömdt ä,
ja allt sôm Gu ha dömt,
ja allt, sôm Gu ha dömt te
å skrömte å skrömte
i ävie tier ä Skrömt!

“Pluggen.”

Sômma ä alt bra jäli. Ve Björkstafôrs hadd di fôr i vala en spektor sôm just int va mä' når krute fanns ôpp, å mang ganger grin vi ôt'en satt vi helt på å dö.

Te äxämpel »dövvling» dä kallt'en för »plugg».

Dä va en gang vi skull slô ihop e trätrapp ôt'en å vi hadd just lagt stockan ihop å bôrr bôrrhól mä bôre å karf ut hôle, satt dä skull pass te dövvlingen.

Da kommer spektorn förstås gånass mä tomman i västarmhólan för te se te, hvalls arbete geck. Hva förstår tocker!

»Den här pluggen ä för grof te hôlet,»
sa'n å tog tag i dövlingen. »Dövling» dä
kallt'en »plugg». Å dämmä geck'en sin väg
å pust å klef å töckt att han hadd gjort si
sak bra.

Vi kärer vi titt på hôrann å vesst int, hva
vi skull tro. Men rässôm dä va ga vi te ett
grin. Hva innôt nittan hadd dä flög i'n att
dövling hett plugg! Men tocken va'n.

Iffrå den stunna feck'en hett »Pluggen»
i all sin dar. Å sänna gjord vi på môn å
kallt dövlingen för plugg tå illakhet. Å jaggu
ä ja nu så van ve stölliheta, satt ja allri säjer
ann än plugg sjôl.

E fin vise.

Det var en unger bonddräng, han gick sig
en gång
till kyrkan en morgon, han sjöng sig en sång
så gladelig, så gladelig,
det var så vackert väder,
han hade nya kläder,
han sjöng sig sin visa: »hon väntar på mig,
min jänta, hon väntar på mig!»

Där gick sig en jänta, hon såg sig omkring,
hon såg åt alla väder, hon såg på alla ting
så gladelig, så gladelig,
men mäst på bonddrängen
— vid Olsbackasvängen,

den jëntan, den gossen, de råkade sig,
de tego, de stannade sig.

»Min jënta, min jënta, hvi stannar du dig,
vi vilja gå tillsammans på lifvets långa stig
så gladelig, så gladelig,
och här har du ringen
och mjölet i bingen
och kakorna i taket de samla väl sig,
de samla, de samla väl sig.»

Och jëntan hon lade sin hand uti hans,
de gingo framåt vägen, de gingo som till dans
så gladelig, så gladelig,
— »min kära, min fina,
må solskenet skina,
må solskenet skina på mig och på dig,
må solskenet skina på dig!»

Ordförklaring.

- A — en.
Abbern — aborren.
Aen — annan.
Aen (med mera slutet a-ljud än föregående ord) — ande-dräkten.
Are — andra.
Bakommen — bakugnen.
Bekömra — bekymrad.
Betvång — betvungit.
Ble — blifvit.
Bleka te — blixtrade till.
Blidd — blef, blifven.
Blier, blidare.
Bofla te — stötte till.
Bol — borde.
Bôr — burit.
Bynt — begynte.
Bå — både.
Bål — borta.
Da — då.
Dockti — duktig.
Doktra ihopp — lagade som en doktor.
Döger — duger.
Dålier ner — dåligar ner, skämmer ut.
Däfför — därför.
Dämmä — därmed.
Däng — stryk.
Esam, esammen — ensam.
Fal — färd; skäli fal — så lagom. Fal kan också betyda tillvägagångssätt.
Fattir — fattigare.
Febble — fumla, tala obestämdt och otydligt.
Felt — föll.
Fliss — fnissade.
För — förr.
Fyrskäft, titt i fyrskäft — vara vindögd.
Fäll — väl.
Förd — följde.
Glutt — titta, tittade.
Glys — titta stort.
Gobeter — godbitar.
Gömmenheli — genomhederlig.
Grom — svår, farlig; gromma nö — svår nöd.
Grunna — funderade.
Gröm — ful.
Gånass — gående.
Gär — göra, gör.
Helt — höll.
Hocke, hocken, hocka — hvilket, hvilken.
Hömmen — honom.
Hörann — hvarann.
Hvalls — huruledes.
Hvasken — hvarken.
Häll — heller.
I jäns — nyss.
Illblängen — en ond blick.
Illänne, illänn — elände.
Illsvidd sä — var orolig.
Illsvin — orolig.
Itnö — ingenting.

- Jål — narr.
 Joläppeldöp — en rätt af potatis med mjölkblandadt flott.
 Kall — kallade.
 Kneka, på kneka — drucken.
 Kopstöllli — dumt rolig.
 Kopett — galet.
 Kröpp kär — i stånd till.
 Kvekell — kvickrotseld.
 Kutt — hoppa.
 Kånkarången, hel kånkarången — allesammans.
 Kär — karl.
 Lee, lea — ledet, leden.
 Lefnass — lefvande.
 Lerk — lirka, lirkade.
 Lell — i alla fall.
 Likar — tycker om.
 Lódde — látsade.
 Lôke — locket.
 Länge — redan.
 Lög — ljög.
 Mennas — medan.
 Môrr — murrade, mumlade förargadt.
 Mós — mossa.
 Mässä — med sig.
 Mäsé — låt mig se.
 Mö — mycket.
 Mört — mörkt.
 Nol — norr.
 Nock — nog.
 Nô, nôe., nôn, nôen, nôa — något, någon.
 Nônstiner — någonsin.
 Når — när.
 Nödd'en — nödgade honom.
 Ol — ord.
 Ornéer saker — föreskrifva medicin.
 Orsäckt — ursäkt.
- Ôja sä — jämrade sig.
 Ômjäng — umgänge.
 Perk — stackare.
 Postelin — porclin.
 Pötäel — buteljen.
 Rôtne — ruttna.
 Rykenass — rykande.
 Räckten — rästen.
 Sack — sjönk.
 Sal ihopp — samla genom tillskott
 Satt — så att.
 Schenjör — ingenjör.
 Sier — säger.
 Sinkadus — hårdt slag
 Sjol, sjölfve — själf, själfva.
 Skack — skef.
 Skam — tusan.
 Skrött — kropp.
 Skänkadus — skänk.
 Snôrka, på snôrka — drucken.
 Smala — munnen.
 Smôler — smulor.
 Söpp — svamp.
 Sta — åstad.
 Stöbbåcker — stubbåker.
 Stôge, stôga — stuga, stugan.
 Stól — stulit.
 Stôrm — tala högt och vidt och bredt.
 Stäl — stjåla.
 Stö — stadig.
 Teress — tillreds.
 Tess, var nô tess — tills, duga något till.
 Testärs — tillstädes.
 Teknocklat — tillhopastukad och förvrängd.
 Tock, tocker, tocken, tockna — sådant, sådan, sådana.
 Tå — utaf.

Täjén — medtagen.	Vröla te — vrälade till.
Täng — spräng.	Yg, yger, yga — ögon, ögonen.
Ufre — ofred.	Ägd — ägde.
Ugörli — omöjligt.	Ärningar — ordningar, behand-
Uhöfsa — ohyfsad.	lingssätt.
Varrer — värre.	Äg — också.
Vassån — vattensån.	Ända — ändå.
Verke — virket.	Änna kaf — riktigt.
Vôle, hva ä dä vôle? — hvad	Ännsôm — liksom.
är det fatt?	Ävi — evig.
Vör — varit.	

Dessutom må märkas att i öfre Värmlands folkspråk många slutändelser, äfven en hel del böjningsändelser, alldeles försvinna, så att man rätt ofta endast har stammen för sig. Pluraländelsen på -an har ett särskildt uttal växlande i olika trakter och i olika ord — ibland nästan som -aan, ibland som -aen — stundom följer äfven ett e efter — alltså -ane. För öfrigt brukas numera sannolikt pluraländelsen på -ra nästan öfver allt i växling med den på -an och -ane.

INNEHÅLL.

Tillägnan.	7
Förola	9
Gamle Strutt å Skenerkutt	13
Dumt folk	15
Illakt folk	17
Nils Uttermans harrgårsföf	25
Nils-Uttermans-Räggla	26
Rot-Johan	30
E beskefi jänte	32
Hallidajen	39
Tre käringer i en backe	41
Gamle Johannes	50
Patron	52
Riksdassbönnras marsch	53
Prästen Bodenius	61
Jon i Gösthultsmon	63
Svampinjöner	67
Den främrate jänta	69
Fleck-Fredrek	73
Skrömt	75
“Pluggen“	77
E fin vise	79
Ordförklaring	79

Gustaf Fröding:

Nya Dikter. 2:a uppl. 3 kr.; inb. 4: 25.

»Hos Fröding finns något af detta äkta och *skaldeinspirerade, gudaborna*. — Hans bästa dikter komma att läsas, sedan vi af denna generation längesedan äro döda och förmultnade.» (Aftonbladet.)

»Frödings nya dikter äro *förtjusande*. I ett språk, som ej tyckes veta af några svårigheter, afspeglar skalden ett lika uppriktigt som lättroligt sinnes otaliga skiftningar; han *skrattar, skämtar, klagar och gråter med samma oefterhärmliga behag.*» (Dagens Nyheter.)

»Den *intresserar från första sidan till den sista*, — det är *sprittande lif*, det är *personlighet*, det är *musik* i denna diktning.» (K. Warburg i Göteb. Hand. Tidn.)

Guitarr och dragharmonika. Mixtum pictum på vers. 2:a genomsedda och något tillökade upplagan. 2: 25; inb. 3: 25.

»Det er *Folkeviser*, saa *ægte i Tonen* som nogen, der er skrevet af en navnløs Digter, og saa *personligt humoristiske* som den virkelige Folkeviser aldrig bliver. Der er i dem paa en Gang *Lattermildhed og hellig Naivetet*.

De klinger snart saa sangagtigt, at man uvilkaarligt nynner, mens man læser, snart saa barnligt taktfast, at det er, som hørte man Bondedans i Træsko. Og under det Hele et *Skælmeri*, der kan stige til *smittende Overgivenhed*. — Undertiden naar Fröding i disse Smaaviser *en Bellman'sk Kraft* i Ævnet til at male og samtidig faa alt det komiske frem.» (Georg Brandes i »Politiken».)

»Det är *äkta svensk nationel stämning*, svenskt landskap och svenskt folklif, som skildras, svensk romantik och svensk realism. — Man skiljes ej gärna eller snart från Gustaf Frödings diktning. —» (Nya Dagl. Allehanda.)

Folkskalden Robert Burns. En lefnadsteckning efter engelska källor. Med ett antal af Robert Burns' visor i öfversättning. 15 öre.

6000096632

Göteborgs universitetsbibliotek

